

Психологія сприйняття

Сприймання –

процес відображення предметів або явищ в їх безпосередньому впливі на органи чуття, при якому формуються образи, якими надалі оперують увага, пам'ять, мислення та емоції.

Властивості сприймання:

- Константність
- Предметність
- Цілісність
- Узагальненість

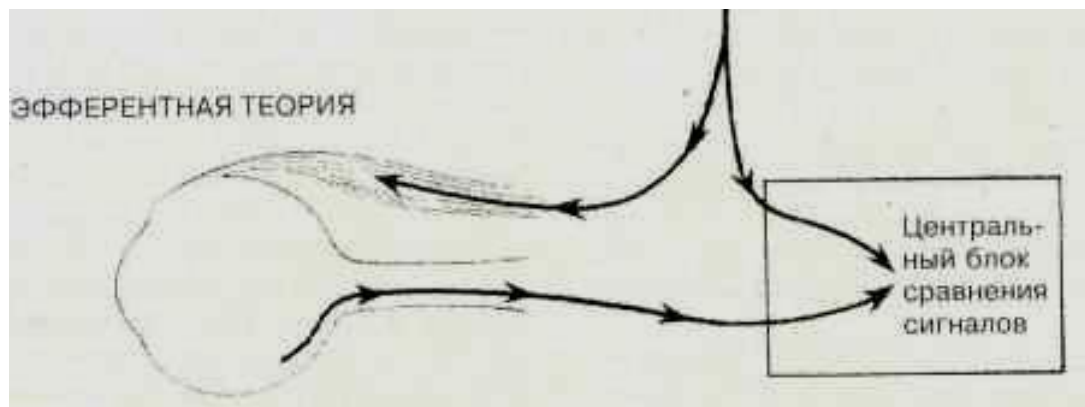
Константність -

незалежність образу від умов сприймання, що виявляється в його незмінності: форма, розмір і колір сприймаються як постійні, незважаючи на те, що сигнали, які надходять від цих предметів до органів чуттів, безперервно змінюються.

Грегори Р. Світ залишається незмінним, не дивлячись на те, що наші очі рухаються.

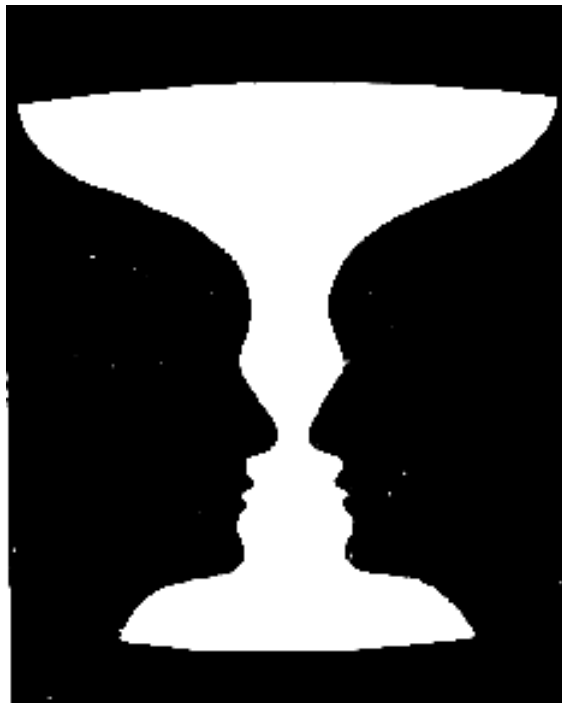
Ця фотографія ,
відповідає дійсному
зображенню на сітківці,
що дозволяє усвідомити,
які корекції постійно
здійснює наше зорове
сприймання .

Чому світ залишається незмінним, коли наші очі рухаються? Згідно аферентної теорії, сигнали руху, які надходять від сітчатки, зупиняються сигналами, які ідуть від окових м'язів (аферентними). Згідно еферентної теорії, рухові сигнали від сітчатки зупиняються сигналами команди, які керуються самими рухами очей, сигналами (еферентними), які у свою чергу, регулюються внутрішньою закритою системою мозку.

Предметність -

об'єкт сприймається як відокремлений у просторі та часі окреме фізичне тіло.

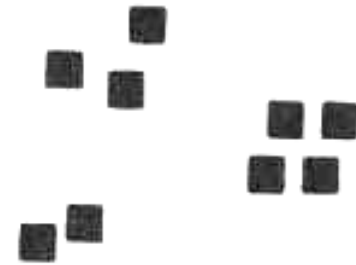
Ваза Рубіна. На цьому малюнку фон може бути або білим, або чорним. Це залежить від того, що людина сприймає – вазу або два профіля. Фігура і фон взаємозамінні: фігура може перетворитися у фон, а фон – у фігуру.

Цілісність -

внутрішній органічний взаємозв'язок частин і цілого в образі, при цьому сприймання цілого впливає на сприймання частин.

Правила групування частин в ціле були вперше сформульовані ***Вертхеймером.***

Принципи, які лежать в основі організації сприймання.

A	B	C
---	---	---

A. мозок розпізнає обличчя завдяки декільком штрихам, за принципом заповнення пробілів;

B. знаки групуються у стовпці, за принципом схожості;

C. тут сприймаються 3 групи квадратів, за принципом близькості.

Правила групування частин у цілісний образ:

- **Правило спільної долі:** безліч елементів, які рухаються з однаковою швидкістю та по одній траєкторії, сприймаються цілісно.
- **Правило подібності:** чим більше частин картини схожі одна на одну, за якою-небудь якістю, з тим більшою вірогідністю вони будуть сприйматися як ті, що розташовані разом.
- **Правило близькості:** у будь-якому полі, яке складається з декількох об'єктів, ті з них, які розташовані найбільш близько один до одного, візуально можуть сприйматися цілісно, як один об'єкт.

Узагальненість –

віднесення кожного образу до певного класу об'єктів, які мають назву. Класифікація забезпечує надійність правильного впізнавання об'єкта, незалежно від його індивідуальних особливостей та викривлень, які не виводять об'єкт за межі класу.

Ця властивість дозволяє не тільки сприймати предмети, але і передбачати деякі властивості, які безпосередньо не сприймаються.

Див. Дж. Бруннер. Сприймання як процес категоризації. Перцептивна готовність.

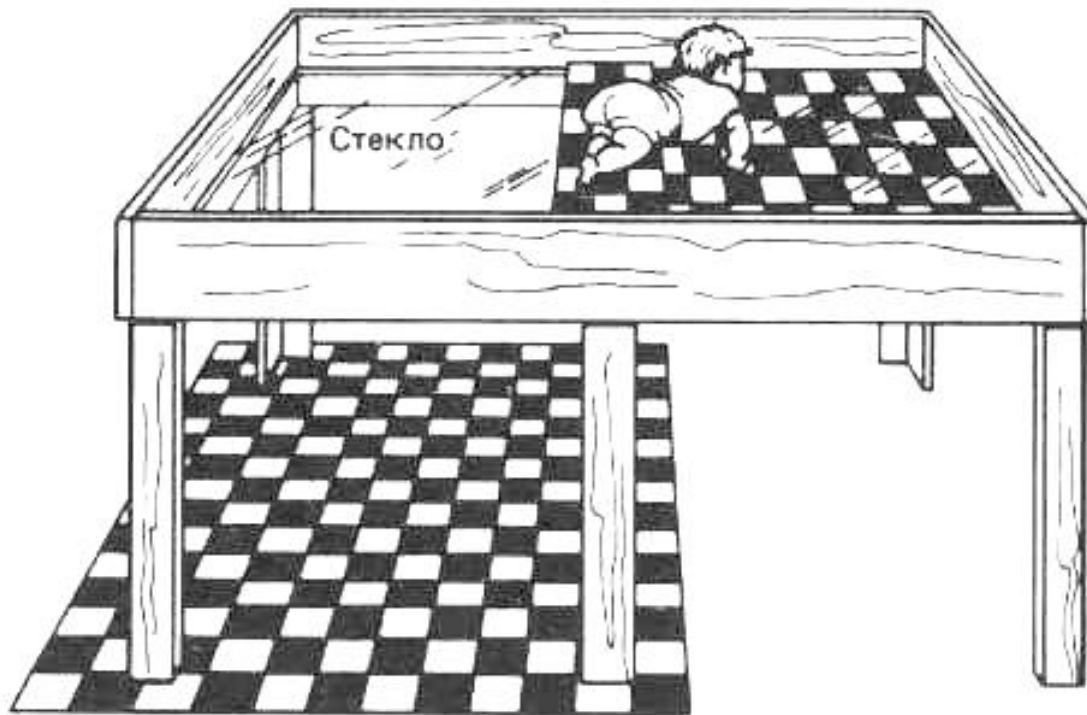
Сприймання як процес категоризації.

Стадії процесу категоризації:

1. Первинна категоризація
2. Пошук ознак
3. Підтверджуюча перевірка
4. Завершення перевірки

Сприймання це процес прийняття рішення, який заснований на використанні відмінних ознак. Властивості стимулів дають можливість віднести їх до відповідної категорії. Категорії розрізняються за їх готовністю. Перцептивна готовність мінімізує несподіванку зовнішньої середовища та максимізує успіх у розпізнаванні об'єктів.

Онтогенез процесу сприймання

Усі розглянуті властивості сприймання не є вродженим та формуються протягом життя людини.

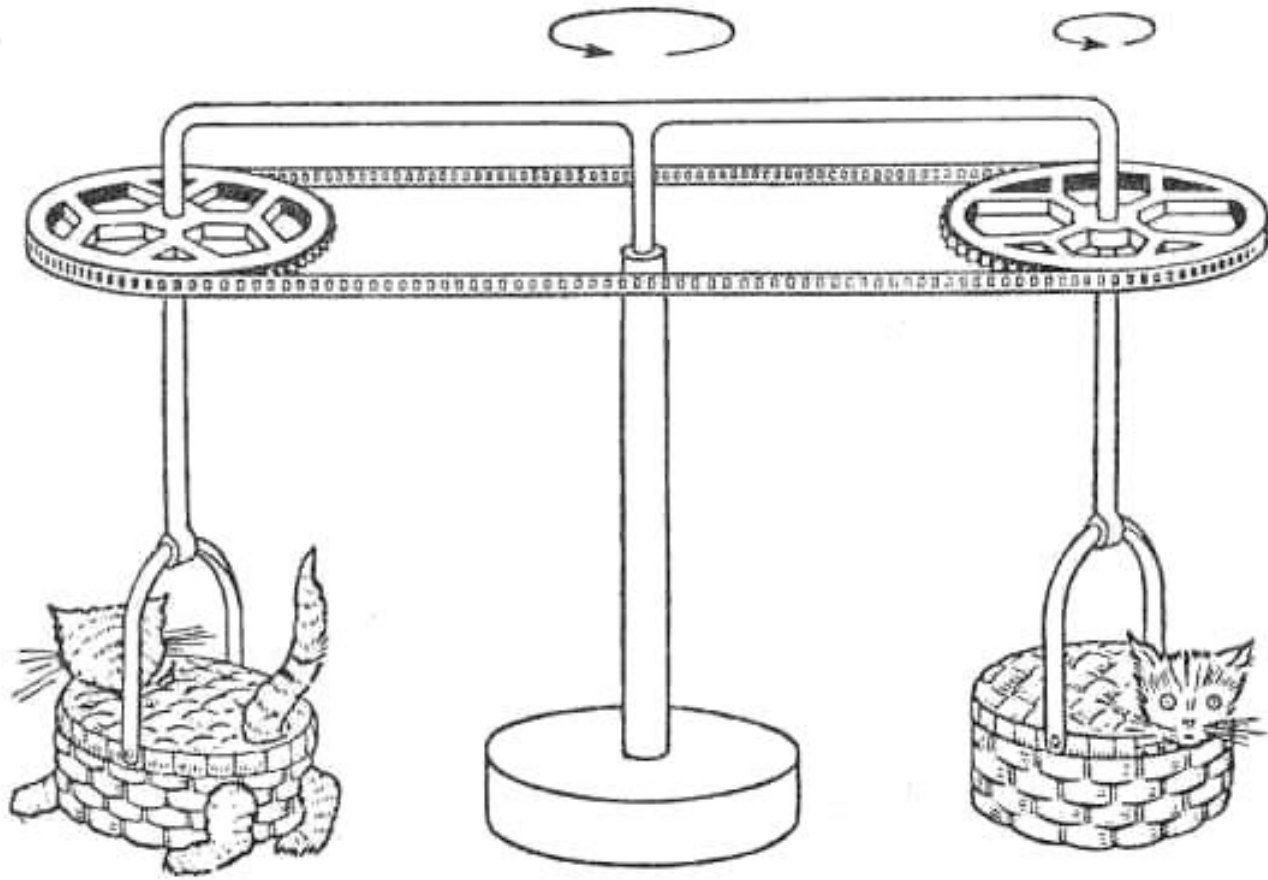
- Гострота зору у немовляти досягає того ж рівня, як у дорослої людини тільки в кінці першого року життя.
- 4-х місячна дитина розрізняє кольори: синій, зелений, жовтий та червоний, проте перевагу віддає синьому та червоному.
- Гібсон та Уок за допомогою «зорового обриву» показали, що сприймання глибини у дитини є з самого народження.
- Константність сприймання тільки к 10-ти рокам досягає рівня сприймання дорослої людини. У 2-3 літньої дитини, величина, яка сприймається, зменшується з віддаленістю предметів.

Умови формування адекватного образу:

- активний рух очей
- зворотній зв'язок
- мінімум інформації, яка надходить у мозок
- збереження звичної структурованості інформації, яка надходить

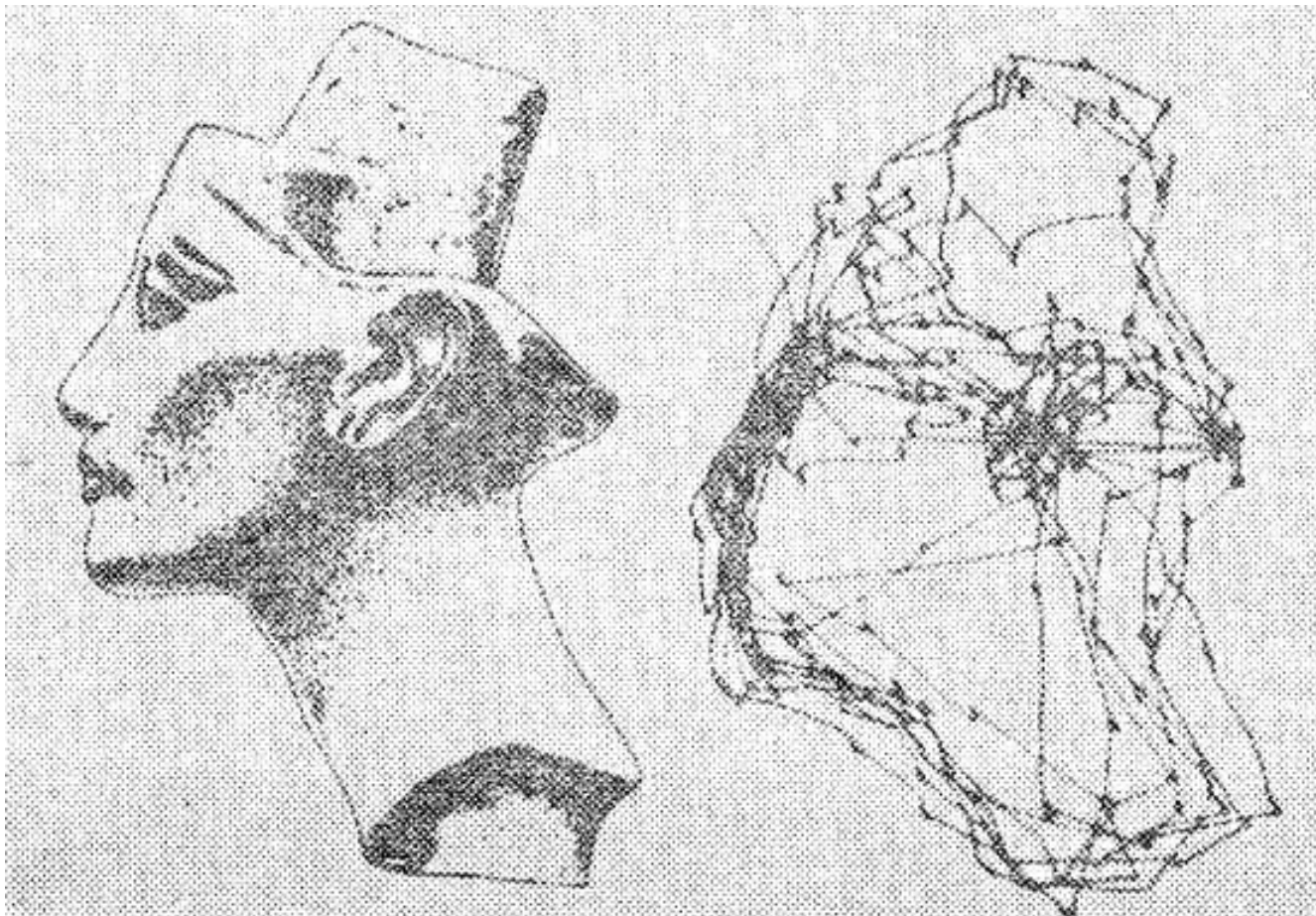
Активний рух очей

- експерименти Хелда і Хейна на кошенятах:
однієї зорової стимуляції не достатньо для розвитку сприймання, а необхідний активний рух;
- дослідження руху очей при зоровому сприйманні:
людина оглядає об'єкт не по випадковій траєкторії, а послідовно “обмацує” поглядом найбільш значущі елементи фігури;

Апарат Хелда и Хейна для дослідження залежності зорового впізнання у кошенят від активного і пасивного навчання.

[Назад <](#)

Закономірності руху очей при огляді об'єкта.

Зворотній зв'язок

Експерименти Стреттона з окулярами, які спотворюють.

Якщо досліджуваному не надавати можливості практичної взаємодії з навколишнім середовищем під час носіння окулярів, тоді його сприймання або не перебудовується взагалі, або в незначній мірі. Проте якщо людина активно взаємодіє з оточуючими об'єктами, то неспотворене сприймання світу відновлюється.

Мінімум інформації.

- При сенсорній депривації відбувається втрата константності сприймання, порушення кольорового зору, спотворення сприймання форми і т.д. Це свідчить про те, що для нормального сприймання необхідний певний потік сигналів із зовнішнього середовища.

СПРИЙМАННЯ НЕ ЗВОДИТЬСЯ ДО ПАСИВНОГО ПРИЙОМУ ІНФОРМАЦІЇ

Див. сприймання в умовах сенсорного дефіциту

Сприймання в умовах сенсорного дефіциту

Спостереження за сприйманням космонавтів (в умовах невагомості).

- Зміна сприймання положення тіла у просторі;
- Значні помилки у візуальній оцінці відстані;

Збільшення дозволяючої здатності зору і слуху в умовах дефіциту інформації може пояснюватися не тільки зростанням чуттєвості, але і тим, що змінюється ступінь досяжності різних гіпотез через порушення співвідношення потоку інформації з центру та периферії у сторону.

Структурованість інформації, що надходить

Людина живе у світі речей та явищ, які обмежені у просторі та часі і, які знаходяться між собою у певних зв'язках. Потрапляючи в умови, де у полі сприймання немає звичного розчленування та організованості, людина не може не тільки адекватно та довго сприймати такий зовнішній світ, але і відчуває порушення інших психічних функцій.

Сприймання — процес формування цілісного предмету, який безпосередньо впливає на аналізатори, за допомогою активних дій суб'єктивного образу. На відміну від відчуттів, які відображають лише окремі властивості предметів, в образі сприймання у якості одиниці взаємодії представлений весь предмет, у сукупності його інваріантних властивостей.

Образ сприймання виступає як результат синтезу відчуттів, можливість якого, як вважає А.Н. Леонт'єв, виникла у філогенезі у зв'язку з переходом живих істот від гомогенної, предметно-несформованого середовища до середовища предметно-сформованого. В залежності від біологічної значимості у предметі, який сприймається, головним може виявитися або одна, або інша якість, від чого залежить інформація від якого аналізатора буде визнана пріоритетною.

У зв'язку з цим розрізняють зорове, слухове, тактильне, смакове та нюхове сприймання. При цьому особливо важливу роль у всіх видах сприймання відіграють рухові або кінестичні відчуття, які за принципом зворотнього зв'язку, регулюють реальні взаємовідносини суб'єкта з предметом. Зокрема, у зоровому сприйманні разом із зоровими відчуттями (кольору, світла) інтегруються також і кінестичні відчуття, які супроводжуються рухами очей (акомодація, конвергенція та дивергенція, слідування).